

Валентин Григорович Костенко (1895–1960)

Персональна бібліографічна пам'ятка до 120 річниці від дня народження

Сучасна історико-культурна ситуація в Україні пов'язана з усвідомленням національних мистецьких здобутків, прагненням естетичного оцінювання художнього надбання минулого. Особливо важливим є повернення із забуття в сучасне мистецтвознавство призабутих імен, які зовсім недавно асоціювались з добою свого часу. Сьогодення вимагає нового, в світлі сучасних ідей, ознайомлення з їхньою творчістю. Серед композиторів 20–30-х рр. ХХ ст. багато імен, які до сьогодення або недостатньо досліджені, або зовсім не досліджені, або забуті й викреслені з музичної орбіти за певних історико-політичних причин. Серед митців, діяльність яких відроджена сьогоденням, чільне місце належить творчій постаті українського композитора, музикознавця, музичного критика, педагога і музично-громадського діяча *Валентина Григоровича Костенка* (1895–1960). Донедавна саме ім'я В. Костенка і його творчість були заборонені, а його діяльність начисто викреслена з історії української музичної культури. Відкритим архів композитора став лише з 1995 року, після посмертної його реабілітації.

В. Г. Костенко народився в слободі Уразовій Воронежської губернії у багатодітній сім'ї. Хист до музики перейшов від батька, який був регентом у сільській церкві. В шість років написав перший романс на власні вірші «Ой, горечко в світі мені». Тоді ж почав співати в церковному хорі. Велику роль у формуванні музичного світогляду відігравали народні пісні – українські та російські, які він чув від матері та односельчан.

Валентин Костенко вирізнявся голосом виняткової краси і тому потрапив до Петербурзької придворної співацької капели, де перебував до 1914 р., ставши вчителем співу й теорії музики. Успішно склавши екстерном екзамени за повний курс навчання в Петербурзькій консерваторії (1915 р.), В. Костенко отримав диплом вільного художника композиції. В 1922 р. повернувся в Україну й почав викладати музично-теоретичні дисципліни та хорову справу в Харківському музично-драматичному інституті та на Вищих музично-драматичних курсах, працює у Вищому музичному комітеті при НКО.

З 1932 р. очолював музичну редакцію Всеукраїнського радіокомітету, а з 1933 р. присвятив себе композиторській діяльності. Упродовж 1926–1930 рр. Валентин Костенко виступає з критичними статтями в газетах «Культура і побут», «Комуніст», журналах «Всесвіт», «Нове мистецтво», «Мистецька трибуна», «Критика». В публікаціях чимало сторінок присвячує історії української музики, творчості композиторів минулого і сучасності, новим течіям сучасної західноєвропейської музики. До цього ж періоду належить написання серйозних музикознавчих праць: дослідження «Народна пісня та музика українська» (1928 р), монографії «Павло Сениця. До 25-річчя композиторської діяльності» (1930 р), одного з перших в Україні підручників з елементарної теорії музики (1930 р).

У публікаціях В. Костенка віддзеркалювались складні проблеми становлення та розвитку української постреволюційної музики. Як композитор, Костенко посідав визначне місце в українській музиці 20–30-х років ХХ ст. У 30-ті роки його твори з успіхом виконувалися відомими музичними колективами, звучали на сценах оперних театрів Харкова, Одеси, Львова у репертуарі кращих співаків: З. Гайдай, М. Литвиненко-Вольгемут, М. Гришка, І. Паторжинського та ін.

Вадима Костенка звинуватили у співпраці з німецькою владою у Харкові. Тоді він завідував відділом мистецтв міської управи і керував діяльністю харківських закладів мистецтв (музичних шкіл, консерваторії, театрів, історичного архіву, музею й інших культурних установ). Був членом організації "Просвіта", тому звинувачувався також і у пропаганді створення незалежної української держави (оркестрував гімн "Ще не вмерла Україна"). В. Костенка засудили до 25 років таборів (1956 р. композитор був звільнений за амністією).

Помер Вадим Костенко 14 липня 1960 р. в Харкові.

Використані та рекомендовані джерела літератури:

1. Беренбейн І. Індивідуально-стильові особливості музики Валентина Костенка останніх років життя [Електронний ресурс] / І. Беренбейн // Наук. вісн. Нац. муз. акад. ім. П. Чайковського. – Київ, 2008. – Вип. 75. – С. 350–362. – Режим доступу : http://knmau.com.ua/naukoviy_visnik/075/pdf/34.pdf . – 30.06.15. – Назва з екрану.
2. Беренбейн І. С. Постать Валентина Костенка в українській музичній культурі першої половини ХХ століття: історіографічний, світоглядний, стилістичний аспекти : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : 17.00.03 / Беренбейн І. С. ; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. - К., 2011. - 20 с.
17.00.03/85
Б 48
3. Бобришева І. Формування в НБУВ бази даних українських нотних видань вокальних творів 1924–1930 рр. [Електронний ресурс] / І. Бобришева // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010. – Вип. 28. – С. 191–200. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/npnbuimviv_2010_28_19.pdf . – 26.06.15. – Назва з екрану. – Є відомості про В. Костенка.
4. Ізваріна О. М. Валентин Костенко: ім'я, відроджене часом (за матеріалами особистого архіву композитора) [Електронний ресурс] / О. М. Ізваріна // Культура і сучасність: альманах / Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2012. – № 1. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Kis/2012_1/27.pdf . – 29.06.15. – Назва з екрану.
5. Костенко Валентин // Енциклопедія українознавства / голов. ред. В. Кубійович. – Перевид. в Україні. – Львів, 1994. – Т. 3. – С. 1147.
92.0
Е 68
6. Кравцевич Г. Пророк Дажбога / Г. Кравцевич // Музика. – 1995. – № 6. – С. 18–19.
7. Шульгіна В. Композитор Валентин Костенко / В. Шульгіна, І. Беренбейн // Культура і життя. – 1995. – 19 лип.

Вадим Григорович Костенко (1895-1960) [Електронний ресурс] : персон. бібліогр. пам'ятка до 120-річчя від дня народж. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. - Луцьк, 2015. - (Творчі портрети українських композиторів ; вип. 13). - Бібліогр.: 7 назв.

Подано інформацію про життєвий і творчий шлях українського композитора 20-30-х рр. ХХ ст. В. Г. Костенка.

Рекомендовано усім шанувальникам музичного мистецтва.

ББК 85.31я1